

HÍRLEVÉL

AZ EGYHÁZI KÖNYVTÁRAK EGYESÜLÉSÉNEK NEGYEDÉVES HÍRLEVELE

2

XXIII. ÉVFOLYAM

Az Egyházi Könyvtárak
Egyesülésének negyedéves
hírlevele

A kiadvány változatlan formában és tartalommal
szabadon terjeszthető, felhasználható, nyomtatható,
sokszorosítható és korlátozás nélkül közzétehető.
Ez a Mű a Creative Commons Nevezd meg! 4.0
Nemzetközi Licenc feltételeinek megfelelően
felhasználható.

Lezárva: 2026. június 20.

Főszerkesztő: Laskay Anna

Szerkesztőbizottság: Bácskai-Horváth Hajnalka,
Balogh Kriszta, Baranya Péter, Schilde René,
dr. Tamási Balázs, Veres Anna Mária, Winkler Anna

Felelős kiadó: Baranya Péter,
az Egyházi Könyvtárak Egyesülése elnöke
baranya.peter@piarista.hu

A címlapfotót az Evangélikus Országos
Gyűjtemény könyvtárának különgyűjteményében,
a Podmaniczky-Degenfeld Könyvtárban,
Balogh Ferenc készítette.

A hátapon az Egyházi Könyvtárak Egyesülése
nyári közgyűlésének és konferenciájának
plakátja látható.

Tipográfia, tördelés: Mikáczó Kamilla

Az Egyesülés székhelye: 1092 Budapest, Ráday u. 28.

A szerkesztőség címe: 1052 Budapest, Piarista köz 1.
E-mail: ekeelnokseg@gmail.com

ISSN 2416-0229 (online kiadás)

Tartalomjegyzék

BEKÖSZÖNTŐ

3 | LASKAY ANNA: Ha végre itt a nyár...

KÖNYVTÁR-TUDOMÁNY

4 | DR. TAMÁSI BALÁZS: Restitúció, provenienciakutatás és gyűjteménytörténeti
előzmények az OR-ZSE Könyvtárában

14 | GÁBORIK JUDIT: A megelőző állományvédelem a jövő gyűjteményeinek
záloga

KONFERENCIA, SZAKMAI NAP

19 | DR. BEREZ ÁGNES – TIMÁR GABRIELLA: „Mint gyökér a szikkadt földből”
– kiállítás a Ráday Gyűjteményben a Dunamelléki Református Egyházkerület
történelmi örökségéről

24 | BALOGH KRISZTA: Szomszédolás az Evangélikus Országos Könyvtárban
– szakmai találkozás, közgyűlés és közös örökségünk felfedezése

ESEMÉNYEK, RENDEZVÉNYEK

30 | VARGA-KOHÁRI MÁRIA: Öt előadás, öt nézőpont, egy történelmi sorsforduló
MOHÁCS 500 – A Váci Egyházmegyei Könyvtár előadássorozata

32 | DR. GRÓCZ ZITA: Tomori 500 – Kard és kereszt Hadtörténeti évezredek az
ókortól Mohácson át a modern kor hajnaláig
„A múlt hadi krónikája régi könyvekben és metszetekben elbeszélve.”

35 | VERES ANNA MÁRIA: Könyvek, gondolatok, találkozások
Könyvbemutatók a Ráday Könyvtárban

38 | BITAI JUDIT: A Könyvek Könyve – Bibliák a Győri Egyházmegyei Könyvtár
gyűjteményében

40 | LASKAY ANNA: Megtalálható-e Isten a könyvtárban?

KINCSESTÁR

42 | GEIGER LUCA: Betekintés egy valaha volt vidéki
zsidó hitközség jegyzőkönyvébe – A szarvasi pinkász

44 | GEIGER LUCA: Az OR-ZSE Könyvtár online kutatható anyagai

KÖNYVTÁROS

45 | BALOGH KRISZTA, WINKLER ANNA: Új vezető az Evangélikus
Hittudományi Egyetem könyvtárának élén
Schmiedt Szabolcs bemutatása

49 | LASKAY ANNA: Iskolapadból a Ráday Könyvtárába
Beszélgetés Szalay Gréta Lillával

KÖNYVÉSZET

53 | RÓNAINÉ MAGYAR KRISZTINA: Faludi Ferenc versei
Könyvbemutató a Szombathelyi Egyházmegyei Könyvtárban

56 | DR. HAFNER ZOLTÁN: A megtestesült szabadság
A megtestesült szabadság. Esterházy Péter és mesterei

57 | DR. FAZAKAS GERGELY TAMÁS: A gyászévtized lámpásai
Csorba Dávid: Gályarab emlékkövek

58 | NAGY BÉLA: Napjaink történelme egy egyetemi könyvtárban
Romsics Ignác: A nagyhatalmak és Magyarország a 20. századba

KITEKINTŐ

59 | BARANYA PÉTER: Közös szakmai állásfoglalás a könyvtárak jövőjéről

61 | MOLDOVÁN ISTVÁN: A Koha újralfedezése

65 | DR. TAMÁS EDIT: „A Magyar Haza Szabadságáért...”
Időszaki kiállítás Sárospatakon

Az Egyházi Könyvtárak Egyesülése a magyarországi és határon túli magyar egyházi-felekezeti könyvtárak ökumenikus szellemiségű szakmai-
érdekképviselői szervezete. 1994-ben alakult, 1995 őszén jegyezte be hivatalosan a Fővárosi Bíróság. Az Egyesülés legfőbb szerve a közgyűlés. Az
ügyeket az elnök, titkár, kamarás, felügyelőbizottság és a tíztagú elnökség intézi. A közgyűlés évente ülésezik, a többnapos összejövetel programjában
a közgyűlésen túl tudományos konferencia, szakmai délelőtt, valamint ökumenikus lelki program is szerepel. Az összejöveteleket minden évben
más-más felekezet és könyvtár rendezi. Az Egyesülés tagjai az egyházi könyvtárak (intézmények). Az egyesületnek jelenleg 62 tagkönyvtára van, 30
könyvtár szerepel a nyilvános könyvtárak jegyzékén. Az egyesülethez a könyvtárak mellett pártoló tagként magánszemélyek is csatlakozhatnak.
Tiszteletbeli tagjaik közé választják azokat a magánszemélyeket, akik az egyházi könyvtárak érdekében vagy tudományos munkásságukban
kiemelkedő tevékenységet folytatnak. Az Egyesülés szakmai munkáját. A külső és belső kommunikáció az évente négyszer megjelenő EKE Hírlevél, az EKE honlap, az EKE levelezőlista,
illetve az EKE Facebook és az UNITAS (Egyházi Könyvtárak Közös Katalógusa és Információs Portálja) segítségével történik. Az Egyházi Könyvtárak
Egyesülése 2002 óta tagja a BETH-nek (Bibliothèques Européennes de Théologie), az európai teológiai könyvtárak egyesületének.

Új vezető az Evangélikus Hittudományi Egyetem könyvtárának élén

Schmiedt Szabolcs bemutatása

Az Evangélikus Hittudományi Egyetem könyvtárának vezetője 2026. február 1-jétől Schmiedt Szabolcs. Ennek apropóján kérdeztük a könyvekhez és az olvasáshoz való viszonyáról, könyvtárosi pályájának alakulásáról, s az Evangélikus Hittudományi Egyetem gyűjteményében tervezett tevékenységeiről.

Mit jelent Önnek a könyvek és a könyvtár világa?

Ez egy nehezen megválaszolható kérdés. A könyv az emberi civilizáció szerves része, amelynek olvasásával az ember többé válik. Velünk vannak a könyvek, amióta olvas az ember, és még velünk is maradnak remélhetőleg jó sokáig. A könyvtár világával kapcsolatban, ha frappáns akarok lenni, akkor azt mondom: a könyvtár feladata választ adni az információt keresőknek. De nyilvánvalóan ennél sokkal több. Ha csak rápillantok a Word-dokumentumomra, ahol a napi, rövidtávú és hosszútávú könyvtári feladataim vannak hosszasan felsorolva, egyértelműen kiderül, hogy mennyi aspektusa van a könyvtár világának. Mindig szomorúsággal tölt el, amikor a könyvtárról sokaknak az a képzele él, ami a nevében is szerepel: hogy könyvek tára, amelyek a polcokon szép rendben sorakoznak, és a könyvtáros ül egy asztalnál és olvassa őket. Azt hiszem, az olvasóknak nem kell elmagyaráznom, mennyire nincs ez így.

Hogyan került kapcsolatba a könyvtárosi pályával?

Esztergomban jártam főiskolára, ahol kommunikáció-művelődés szakon a könyv és a film specializáció között lehetett választani. Ezután több könyvtárban is voltam gyakorlaton, majd egyszer csak az ELTE könyvtár szakán találtam magam. Nappali tagozat lévén két év után már tudtam tömbösíteni az órákat, és egy csoporttársam ajánlásának köszönhetően az Országos Széchényi Könyvtár teljes munkaidős kollégája lettem. Szerencsére a felettesem rugalmas volt, ezért a munka mellett az egyetemet is be tudtam fejezni. Azóta is ezen a pályán maradtam.

Volt olyan meghatározó olvasmányélménye, amely hatással volt a pályájára?

Minden olvasmányom kicsit hozzátett az életemhez és a szakmai gondolkodásomhoz. Könyvtárosként különösen meghatározóak voltak számomra azok a munkák, amelyek az információhoz való hozzáférés szabadságáról szólnak. Ezek az értékek ma is a munkám alapját képezik.

Mi vezette az Evangélikus Hittudományi Egyetem könyvtárának élére?

Már egy ideje gondolkodtam azon, hogy egy váltás jót tenne a szakmai életemnek, egy új kihívás új energiákat szabadít fel. Régi barátom küldte át az álláshirdetés linkjét, amit megpályáztam, és a folyamat végén elnyertem a bizalmat. Az eddigiek alapján elmondhatom, hogy jó döntés volt.

Mit jelent Önnek az, hogy most az Evangélikus Hittudományi Egyetem könyvtárát vezeti?

Nagy megtiszteltetés számomra, hogy az evangélikus egyház, amely a három nagy történelmi egyház közé tartozik, egyik legfontosabb intézményének könyvtárát vezethetem, és az évek alatt összegyűjtött tapasztalataimat az intézmény javára fordíthatom.

Mik voltak az első benyomásai? Milyen állapotban vette át az intézményt, és mik a legfontosabb feladatok az első időszakban?

Amikor először körbejárhattam a könyvtárat és megismerkedhettem a kollégákkal, azonnal éreztem, hogy a korábbi bizonytalanságokból fakadó félelmeim eltűntek. Egy rendkívül befogadó és nyitott környezetet tapasztaltam, amelyben segítőkész és elkötelezett kollégák fogadtak.

Szerencsésnek mondhatom magam, mert elődömtől, Mészáros Nellitől egy jól működő, kiváló kollégákból álló, jól szervezett struktúrát vehettem át. Az is könyvnyebbséget hozott, hogy Nelli az intézményen belül maradt, így folyamatosan támogatni tudott, és tanácsaival megkönnyítette a beilleszkedésemet. Sokat segített, hogy olyan előremutató fejlesztések zajlottak le már korábban is, mint a 24 órás nyitvatartás megvalósítása, az önkölcsönző pult kialakítása, valamint egy új, modern igényeket kielégítő integrált könyvtári rendszer bevezetése. A legfontosabb feladatom az volt, hogy a lehető legzökkenőmentesebben megtörténjen a váltás, egy nyugodt, bizalmat sugárzó légkör jöjjön létre, és a felhasználók továbbra is a megszokott magas színvonalon kapják meg igényeikre a választ. Hogy csak egy példát hozzak: idén februártól az egyetem hallgatói már laptopot is kölcsönözhetnek tőlünk.

Mit szeretne mindenképpen tovább vinni az előző időszakból?

A 2021–22-es fejlesztések eredményei mindenképpen megőrzendők, és ahol lehet, további fejlesztések kellenek. Fontosnak tartom, hogy az egyházi könyvtárakkal eddig jól működő kapcsolatokat fenntartsuk. Különösen fontos megemlíteni az Evangélikus Országos Gyűjteménnyel való partnerkapcsolatot. Emellett számos külföldi partnerkönyvtárunkkal is a folyamatos kapcsolattartásra törekszünk. Az eddigi eredmények megőrzése, a finomhangolás és a kor igényeinek megfelelő változtatási képesség, kihívásaink jelentős részét alkotják.

Van olyan terület, ahol változást vagy megújulást tervez? Milyen tervei vannak a közelfjövőre nézve?

Ahogy már említettem, egy hosszú listám van az előttünk álló feladatokról. A legfontosabbak közül hadd említsek párat. A retrospektív raktári feldolgozás keretében a könyvtár állományában lévő anyag év végéig teljesen visszakereshetővé válik a könyvtári rendszerünkben. Egy új modul bevezetésével megtörténhet a szakdolgozatok szakszerű digitális tárolása is, a megfelelő jogosultsági szintek beállításával. Az egyetem tanszékein lévő letéti könyvállomány leltározásának befejezése szintén a feladatok között szerepel. A könyvtári modernizáció keretében mesterséges intelligencián alapuló fejlesztéseken is dolgozunk,

hogy felhasználóinkat még hatékonyabban támogassuk. A könyvtárhasználati oktatóvideók megújítását sem hanyagolhatjuk el. De ami állandó kihívás, az a megfelelő kommunikáció fenntartása, ami a digitális világban legalább ugyanolyan fontos, ha nem fontosabb, mint valaha.

Hogyan képzeled el a könyvtár jövőjét öt-tíz év múlva?

Folyamatosan nyomon követjük a könyvtárakra vonatkozó nemzetközi trendeket, különös tekintettel az egyetemi könyvtárakra. Az utóbbi időben főként angol nyelven megjelent tanulmányok és könyvek azt vizionálják, hogy 5–10 év múlva a működő könyvtár egy mesterséges intelligenciával támogatott tudásközpont és közösségi platform lehet, ahol a könyvtáros már nem csak az információ őrzője, hanem a közösség tudásteremtését segítő tanácsadó és társadalmi aktivista lesz. Mi is erre a jövőképre készülünk, és igyekszünk proaktívan alakítani az átalakulást.

Miben különleges egy felsőoktatási teológiai szakkönyvtár?

Az EHE könyvtára szakterület-specifikus gyűjtőkörrel rendelkezik a teológia, a lelkészképzés, a hitoktatás, a diakónia, a vallástörténet és az egyházzene területén. Fontos a munkamegosztás az Evangélikus Országos Gyűjtemény és köztünk. Az EOGY könyvtára főként a történeti anyagot gyűjti, az evangélikussághoz kapcsolódó dokumentumokat, míg az egyetem

könyvtára a modern teológia irodalmát szolgáltatja. Emellett gyűjtjük a tágabb társadalomtudományokat is (szociológia, néprajz, történelem, filozófia), de a fő szempontokat mindig az egyházi felsőoktatás igényei határozzák meg. Különleges a saját fejlesztésű Hittudományi Adatbázis is, amelyben az intézményünk számára legfontosabb dokumentumok digitális változatát gyűjtjük, a Liberty könyvtári rendszerünkbe integrálva, a megfelelő jogosultsági körök számára hozzáférhetővé téve.

Vannak-e különleges dokumentumai és gyűjteményei az Evangélikus Hittudományi Egyetem könyvtárának?

Az úgynevezett soproni anyag az EHE könyvtárának történeti magja egy olyan lezárt, egyedülálló gyűjtemény, amely az evangélikus felsőoktatás közel egy évszázados szellemi örökségét őrzi. A gyűjtemény gyökerei 1923. november 11-re nyúlnak vissza, amikor megalakult a pécsi Erzsébet Tudományegyetem Evangélikus Hittudományi Kara Sopronban. 1950-ben a Vallás- és Közoktatási Minisztérium megszüntette a soproni teológiai kart, az evangélikus lelkészképzés Budapestre költözött, és a könyvtár állománya is végül könyvtárunkban lelt otthonra. A gyűjtemény mérete kb. 20 000 kötet. Lezárt, önálló egységként kezelt gyűjtemény, nem bővül tovább, és kizárólag helyben kutatható. Különleges kuriózuma, hogy régi katalógusának egy része kézzel írt cédulákból áll, amelyeket katalógusszekrényben őrzünk.

Az Ön meglátása szerint milyen szerepe van a könyvtárnak az egyházi és kulturális örökség megőrzésében?

A könyvtáraknak kiemelkedő szerepük van az egyházi és kulturális örökség megőrzésében, mert nem csupán dokumentumokat tárolnak, hanem a közösségi emlékezet őrzői is. Különösen az egyházi könyvtárak esetében ez a feladat egyszerre kulturális, tudományos és spirituális jelentőségű.

Mit tud ma nyújtani egy könyvtár, amit az internet nem?

A könyvtárak szerepe valóban átalakult az internet korában, de nem tűntek el, és sok területen továbbra is nélkülözhetetlenek. Inkább arról beszélhetünk, hogy hagyományos funkcióik egy része háttérbe szorult, miközben új feladatokat kaptak. Hiteles információforrásokká váltak. Az interneten és a chatbotok révén rengeteg pontatlan vagy hamis információ található. A könyvtárak ellenőrzött adatbázisokat biztosítanak, a könyvtárosok segítenek a forráskritikában, és támogatják a tudományos kutatást. Emellett a közösségi tér funkciója is széles lehetőségeket biztosít.

Mennyire alakítja át a digitalizáció a könyvtári munkát?

A digitalizáció alapvetően átalakítja a munkát. Nálunk például a Liberty IKR rendszer korszerű katalógus-kezelést biztosít, az önkölcsönző rendszer csökkenti az adminisztratív terhet, a digitalizálási tevékenység és az e-könyv előfizetések pedig bővítik az elérhető állományt. A beiratkozás és a kölcsönzés már teljesen papírtmentes, és a fénymásolás helyett a szkennelés az egyetlen választható forma.

Mit gondol az AI térnyeréséről az oktatásban és a kutatásban?

Teljesen egyértelmű, hogy a mindennapi életünk része lesz valamilyen formában, mint az internet vagy az okostelefon. Az oktatásban és a tanulásban végbemennő változásokat nem lehet visszaszorítani, csak az alkalmazkodóképességünket kell fejleszteni. A folyamat várható kimenetelét nehéz meghatározni. A kutatók által jósolt általános mesterséges intelligencia többek között önállóan kutatna, összefüggéseket fedezne fel és tudást alkotna, ami a könyvtárak és a tudáshozzáférés szerepét is gyökeresen átirná. A mai AI-eszközök még messze vannak ettől.

Hogyan és mivel lehet megszólítani a mai fiatalokat?

Én a hallgatóinkról tudok konkrétan beszélni. Próbáljuk monitorozni a visszajelzéseiket és ötleteiket, hogy mivel tehetnénk komfortosabbá a könyvtárak számukra. A 24 órás nyitvatartás, az önkölcsönzés, a laptopkölcsönzési lehetőség és az adatbázisok hozzáféréseinek biztosítása mind-mind előremutató fejlesztés. Rendszeresen könyvtárhasználati órákat szervezünk, demonstrátoroknak biztosítunk lehetőséget, ahol diákmunkában foglalkozhatnak a könyvtári munkafolyamatokkal. Könyvtári gyakorlatot az egyetem hallgatói és középiskolások számára is biztosítunk. Az iskolai segítő szolgálat keretében a középiskolások itt végezhetnek gyakorlati óráikat, így közelebb kerülhetnek a világunkhoz.

Ha egy mondatban kellene megfogalmaznia, milyen könyvtárat szeretne vezetni, mi lenne az?

Célom egy korszerű, digitálisan erős és felhasználóbarát könyvtári környezet megvalósítása, olyan modern információszolgáltatási technikák bevezetésével, amelyek hatékonyan és magas színvonalon szolgálják ki az oktatók, a hallgatók és a kutatók igényeit.

Az interjút készítette
BALOGH KRISZTA, WINKLER ANNA
Evangélikus Országos Könyvtár
Fotó: Karnausz Terézia

2026.
június 18-tól
2027.
június 15-ig

a Győri
Egyházmegyei
Gyűjteményi
Központ
időszaki
kiállítóterében

TÜNDÖKLŐ ÉVSZÁZADOK

**Vallás, kultúra és művészet
a középkori Győri Egyházmegyében**

MEGTEKINTHETŐ:
hétfő–vasárnap 10–18 óráig.
turnusokban.
(Győr, Gutenberg tér 2.)

BELÉPŐJEGYEK VÁLTHATÓK:
a Püspökvár–Toronykilátó
jegypénztárában.
(Győr, Káptalandomb 1.)

Nemzeti
Kulturális
Alap

*A könyv
és olvasója,
használója,
őrzője*

Egyházi Könyvtárak Egyesülésének

közgyűlése
és konferenciája

Ráday Könyvtár

Budapest | 2026. július 8-10.

Helyszín: Ráday Ház / Ráday Könyvtár
1092 Budapest, Ráday utca 28.
A bejárat a Markusovszky tér felől érhető el!

